



УкрНДІЛГА

Український ордена «Знак Пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького

Другі читання пам'яті О. О. Катаєва «Екологія комах-дендрофагів»

Другі читання пам'яті О. О. Катаєва «Екологія комах-дендрофагів»
(Росія, Санкт-Петербург, 26–28 листопада 2008 р.)

Читання відбулися у Санкт-Петербурзькій лісотехнічній академії. У конференції взяли участь близько 60 учасників із різних регіонів і установ, зокрема Санкт-Петербурзької лісотехнічної академії, Санкт-Петербурзького НДІ лісового господарства, Інституту лісу ім. В. М. Сукачова (Красноярськ), Федеральної Державної Установи «Рослісозахист», «Центру захисту лісу Волгоградської області», Всеросійського НДІ агролісомеліорації (Волгоград), Воронежського державного університету, Кемеровського державного університету, Саратовського державного університету, Всеросійського НДІЛМ (Москва), МГУЛ (Москва), Головного управління лісами Челябінської області, Установи освіти «Білоруський державний технологічний університет», Національного парку «Нечкинський» (Удмуртська республіка), Федеральної Державної Установи «Окський заповідник», Іжевської державної сільськогосподарської академії (Удмуртська республіка), Удмуртського державного університету, Інституту систематики і екології тварин (Новосибірськ), Всеросійського НДІ біологічного захисту рослин (Краснодар), Інституту моніторингу кліматичних і екологічних систем (Томськ), Ботанічного саду Уральського відділення РАН (Єкатеринбург), Уральського державного лісотехнічного університету (Єкатеринбург), Оренбурзького державного педагогічного університету (Оренбург), Уральського державного університету (Єкатеринбург), Інституту екології рослин і тварин (Єкатеринбург), Біологічно-грунтового інституту Далекосхідного відділення РАН, Інституту лісу Карельського наукового центру РАН. Від України було представлено доповідь науковців УкрНДІЛГА і ДСЛО "Східлісозахист" В. Л. Мешкової, К. В. Давиденко, О. М. Кукіної, І. М. Соколової, Ю. Є. Скрильника «Методичні аспекти дослідження стовбурових комах».

Доповіді учасників читань можна розподілити на такі напрями:

- методи екологічних дослідів комах-дендрофагів;
- екологія стовбурових комах;
- екологія комах-дендрофагів (структура ентомокомплексів, динаміка чисельності, досліді на рівні організмів).

Переважна частина доповідей було присвячено дослідним роботам щодо вивчення біології, екології моніторингу комах-ксилофагів. Ректор Санкт-Петербурзької лісотехнічної

академії А. В. Селіховкін висвітлив фундаментальні дослідження кафедри зоології та мисливствознавства щодо впливу спалахів масового розмноження дендрофагів на біосферні процеси у бореальних лісах Росії.

У Росії для оцінювання життєздатності та фізіологічного стану деревостанів застосовують космічні зйомки та відеозйомку. Незважаючи на необхідні додаткові зусилля стосовно суміщення контурів насаджень, одержаних різними методами (похибки у визначенні площі всихання), космічні зйомки надають переваги за швидкістю обліку поширення осередків, запасу всихаючих насаджень в сухостою – МГУЛ (Москва), Інституту лісу Карельського наукового центру РАН.

Більшість доповідей стосовно стовбурових комах було присвячено короїдам і вусачам на хвойних і листяних породах, їх видовому складу у різних регіонах Росії, методикам обліку та вивченням можливості використання феромонних пасток для обліку поширеності й розвитку цих комах.

Інтерес представляють роботи щодо прогнозу розвитку та розмноження ксилофагів при проведенні лісопатологічних обстежень. Виявлено залежність щільності ходів ксилофагів від їх продукції, енергії розмноження, рівню пошкодження насаджень хвоелистогризами або пожежами. Побудовані рівняння, що описують відповідні залежності – Всеросійський НДІ біологічного захисту рослин (Краснодар).

Окрема доповідь була присвячена проведенню у серпні 2008 року симпозіуму IUFRO з лісової ентомології та XIII міжнародного ентомологічного конгресу у Дурбані (Південна Африка). У конгресі взяли участь близько 3,5 тисяч ентомологів із різних країн світу. Багато уваги було приділено інвазійним комахам, які були інтродуковані у різні країни та континенти. Протягом останніх років збільшується небезпека інтродукції нових видів шкідливих комах із садивним матеріалом і тарою. Лісові ентомологи Європи відмічають, що лише від 1 до 4 % короїдів є агресивними видами, але у зв'язку із збільшення обсягів інвазій їх патологічне значення постійно збільшується. Спостерігаються зміни ареалів шкідливих комах, пов'язані із змінами клімату.

Доповіді американських учених щодо інвазійних видів були присвячені непарному шовкопряду. У Сполучених Штатах діє вже понад п'яти років проект «Затримаємо непарного шовкопряду», який коштує близько 4 млн. доларів щорічно, але завдяки йому межа розповсюдження цього виду останнім часом не змінюється.

Окреме повідомлення було присвячене огляду літератури щодо короїдів Росії та зарубіжних країн. Було відмічено збільшення кількості робіт стосовно цієї групи, наведені назви журналів, країн, товариств, оглядів тощо, де публікують відповідні роботи.

Слід відмітити цікаву роботу, присвячену питанням перенесення збудників хвороб і соснових нематод жуками роду *Monochamus*. Патогенних соснових нематод вирощували на чистій культурі *Botrytis cinerea*, заражали імаго вусачів і спостерігали за процесом перенесення нематод жуками роду *Monochamus*. Було приділено увагу методам обліку чисельності, визначенню біологічних показників популяції, прогнозуванню розвитку та лісопатологічному

моніторингу деяких листогризучих комах – зеленої дубової листовійки, непарного шовкопряда тощо.

Роботи Інституту систематики і екології тварин (Новосибірськ) були присвячені питанням впливу вірусу ядерного полієдрозу непарного шовкопряда на спалахи масового розмноження на Далекому Сході – динаміки загибелі гусениць від полієдрозу, накопиченню вірусу в популяції, горизонтального та вертикального перенесення вірусної інфекції в популяції. Учасники конференції відвідали унікальний музей лісової ентомології, заснований ще М. М. Римським-Корсаковим, музей лісових звірів і птахів (кафедра зоології і мисливствознавства), а також Ботанічний сад СПбДЛТА. Позитивним наслідком участі у конференції є також одержання адрес колег із різних міст, відповідних сайтів, можливості одержувати нові публікації в електронній формі, автореферати, обговорювати поточні питання. Читання пам'яті О.О. Катаєва планується проводити щорічно.

Головний мікробіолог ДСЛО «Східлісозахист» К.В. Давиденко

Постоянный адрес материала: <http://uriffm.org.ua/kataev2628>